

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרשת שלח

אור

חובת האדם להיזהר מראיה סלקטיבית:

במדבר פרק יג (ג) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאָרָן עַל פִּי יִקְנָק בֶּלֶם אֲנָשִׁים רְאִישֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה: (טז) אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְחוֹשֵׁעַ בֶּן נֹון יְהוֹשֻׁעַ: (לא) וַהֲאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוּכָל לָעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ: (לב) וַיּוֹצִיאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מְדוּתִים: (לג) וְשָׁם רָאִינוּ אֶת הַנְּפִילִים בְּנֵי עָנָק מִן הַנְּפִילִים וְנָחִי בְּעֵינֵינוּ כַּחֲנָכִים וְכֵן חִיֵּינוּ בְּעֵינֵיהֶם: בַּמִּדְבָּר פָּרָק יד (א) וַתֵּשָׂא כָל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בְּלִילָה הַהוּא:

דברי חז"ל על סמיכות הפרשיות:

כתוב במדרש במדבר רבה (וילנא) פרשה פרשת שלח ו: דבר אחר שלח לך אנשים ויתורו (במדבר יב) ותדבר מרים ואהרן במשה ואחר כך שלח לך זה שאמר הכתוב (ישעיה מד) לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם מה ראה לומר אחר מעשה מרים שלח לך אנשים אלא שהיה צפוי לפני הקדוש ברוך הוא שיאמרו לשון הרע על הארץ אמר הקדוש ברוך הוא שלא יהיו אומרים לא היינו יודעים עונש לשון הרע לפיכך סמך הקדוש ברוך הוא הענין זה לזה לפי שדברה מרים באחיה ולקתה בצרעת כדי שידעו הכל עונשו של לשון הרע שאם בקשו לומר לשון הרע יהיו מסתכלין מה נעשה למרים ואף על פי כן לא רצו ללמד לכך נאמר לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם. וכן כתב רש"י בקיצור פרשת שלח פי"ג (ב) שלח לך אנשים, למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר:

שאלות בפרשה:

הנה בפרשת השבוע מסופר על חטא המרגלים אשר נכשלו ודיברו לה"ר על ארץ ישראל והניאו בכך את כל בני מלעלות לארץ ישראל ועי"ז נגזרה גזרה קשה על המרגלים וגם על עם ישראל וכן בכיה לדורות עד זמננו במשך אלפי שנים שנחרבו בו שני בתי המקדש וגזרות קשות שחזורות על עצמן בתקופה זו. וכדי להבהיר ענין חטא המרגלים והנלמד ממנו נקדים שאלות בפרשה.

הכבוד מוציא את האדם מחעולם:

והנראה כדי לבאר כל ענין חטא המרגלים נקדים דברי חזוהר (בזוהר הסולם אות ל) וז"ל בא"ד שם, אמאי נמלי עימא דא? אלא אמרו אי יעלון ישראל

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ס העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

עבידתך? א"ל: דינא אית לי, אמר ליה: פסילנא לך לדינא. מר עוקבא הוה שדי רוקא קמיה, אתא ההוא גברא כסייה, א"ל: מאי עבידתך? א"ל: דינא אית לי, א"ל: פסילנא לך לדינא. ר' ישמעאל בר' יוסי, הוה רגיל אריסיה דהוה מייתי ליה כל מעלי שבתא כנתא דפירי, יומא חד אייתי ליה בה' בשבתא, א"ל: מאי שנא האידנא? א"ל: דינא אית לי, ואמינא, אגב אורחי אייתי ליה למר. לא קביל מיניה, א"ל: פסילנא לך לדינא וכו'. ר' ישמעאל בר אלישע אייתי ליה ההוא גברא ראשית הגז, אמר ליה: מהיכא את? א"ל: מדוך פלן. ומהתם להכא לא הוה כהן למיתבא ליה? א"ל: דינא אית לי, ואמינא, אגב אורחאי אייתי ליה למר. א"ל: פסילנא לך לדינא. לא קביל מיניה. אותיב ליה זוגא דרבנן וקדייני ליה. בהדי דקאזיל ואתי, אמר: אי בעי טעין הכי, ואי בעי טעין הכי, אמר: תיפח נפשם של מקבלי שוחד, ומה אני שלא נטלתי, ואם נטלתי שלי נטלתי – כך, מקבלי שוחד על אחת כמה וכמה. ע"כ. הראת לדעת כי על ידי השוחד הופך נותן השוחד כגופו וקרובה אליו דעתו עד שאינו יכול ומסוגל לראות נגעי עצמו ומצדיקו בדין, ואפילו שוחד קל שבקלים כמו ר"י שבסך הכל הקדים להביא לו את שלו ולא קיבל כלום ממנו בחן עצמו וראה עד כמה התורה יודעת מהיא תורת הנפש של האדם שאינו מסוגל לראות את האמת.

השוחד העצמי גורם לכישלון:

ובזה מבאר הר' אלחנן ווסרמן את דרשת חז"ל בסוף הפרשה שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וחז"ל דרשו אחרי לבבכם זו מינות. ומקשה איך יתכן הרי הכפירה היא בראשו של אדם ומדוע דרשו זאת על ליבו? ומבאר בקובץ המאמרים שיסוד הכפירה מתחיל מהנגיעה העצמית שהוא השוחד הגדול ביותר להטיב עם עצמו וזה מטה שיכלו לחשוב דברים כפי שנוח לו עד כדי כך שאינו יכול לראות האמת ולכן השורש לכפירה היא ממידות האדם ותאוות ליבו שרוצה בהפקר ומתוך אותה נגיעה מסתנוור שיכלו ורואה את האדם לעמוד והעמוד לאדם כאשר מאריך שם באריכות נפלאה.

לארעא, נתעבר אנן מלהוי רישין, וימני משה רישין אחרנין, דהא אנן זכינן במדברא למהוי רישין אבל בארעא לא נזכי, ועל דנטלי עיטא בישא לגרמייהו מיתו אינון וכל אינון דנטלן מלייהו עכ"ל. **ביאור העניין:** מבאר הזוהר שאמנם היו אנשים חשובים וצדיקים, אך חששו לשמור על כבודם היות ונבחרו להיות נשיאים במדבר חששו שמא כאשר יכנסו לא"י יעבירם משה מתפקידם וימנה אחרים במקומם, וא"כ בכדי שלא יועברו מנשיאותם החליטו לספר לה"ר על א"י ובכך להשפיע על בני"י שישארו במדבר. הרי דלפי הזוהר מתבאר שהסיבה שהביאה אותם לחטא עניין כבודם, כי יש להם שוחד ונגיעה ואינם מסוגלים לראות את האמת. ואפשר לומר רמז שר"ת "דיב"ה" דיבורם יצא בגלל הכבוד.

מדוע השוחד מעורר עיני חכמים צדיקים ופקחים:

וכן כתוב בתורה בשמות פרק כג פסוק ה וְשֹׁחַד לֹא תִקַּח כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֶה פְּקָחִים וְיִסְלַף דִּבְרֵי צְדִיקִים: וכן בדברים פרק מז פסוק יט לֹא־תִטֶּה מִשְׁפָּט לֹא תִפְרֹא פָנִים וְלֹא־תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֶה עֵינֵי חֲכָמִים וְיִסְלַף דִּבְרֵי צְדִיקִים: ומובאר במסכת כתובות דף קה ע"א תנו רבנן: כי השוחד יעורר עיני חכמים – קל וחומר לטפשיין, ויסלף דברי צדיקים – קל וחומר לרשעים. מידי טפשים ורשעים בני דינא נינהו? אלא הכי קאמר: כי השוחד יעורר עיני חכמים – אפילו חכם גדול ולוקח שוחד, אינו נפטר מן העולם בלא סמיות הלב; ויסלף דברי צדיקים אפילו צדיק גמור ולוקח שוחד, אינו נפטר מן העולם בלא טירוף דעת. וכו' **אמר רבא: מאי טעמא דשוחדא? כיון דקביל ליה שוחדא מיניה, איקרבא ליה דעתיה לגביה והוי כגופיה, ואין אדם רואה חובה לעצמו.** וכו' ת"ר: ושוחד לא תקח – אינו צריך לומר שוחד ממוק, אלא אפילו שוחד דברים נמי אסור, מדלא כתיב בצע לא תקח. היכי דמי שוחד דברים? כי הא דשמואל הוה עבר במברא, אתא ההוא גברא יהיב ליה ידיה, אמר ליה: מאי עבידתך? אמר ליה: דינא אית לי, א"ל: פסילנא לך לדינא. אמימר הוה יתיב וקא דאין דינא, פרח גדפא ארישיה, אתא ההוא גברא שקליה, א"ל: מאי

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

קושיה מה התביעה על האדם הנגוע בשוחד שאינו יכול לראות:

אלא שיש להקשות קושיה עצומה א"כ מאחר ובטבע הבריאה כל שיש לו שוחד האדם אינו יכול לראות את האמת מה התביעה על המרגלים אשר היו נגועים בדבר הכבוד ואינם מסוגלים לראות אחרת כי כל אדם נגוע לעצמו ואינו יכול לראות חובתו ולמה יענשו על דבר שהוטבע בבריאה?

התביעה ראו ולא לקחו מוסר:

לזאת השיבו חז"ל בדברי חכמתם למה נסמכה פרשת מרים למרגלים לפי שרשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר, התביעה עליהן וקיבלו תואר רשעים בגלל שראו אצל אחרים ולא לקחו מוסר, מאחר ואצל אחרים הם כן יכולים לראות ולבחון את החיסרון של המדבר לה"ר ומוציא דיבה, וכמבואר במפרשים שאם מרים אשר מסרה את נפשה על משה להצילו ואף גם עכשיו למותו ודאגתו דיברה והגם שהוא עניו מכל איש אשר על פני האדמה ואינו נפגע כלל וכלל מדבריה ממש כמו שדיברו על אדמה, ובכל זאת נענשה בעונש קשה להתבזות לעיני כל ישראל מרים הנביאה אחות משה ואהרן הסגיר אותה לשבוע בגלל הצרעת שקיבלה עונש שדיברה על אחיה, ולמרות זאת שהיה למחרת סיום הסגר מרים לא לקחו מוסר לבחון את מעשיהן ולהיות זהירים שלא להוציא דיבה הרי הם רשעים ועל כך נענשים. **הראת לדעת** שהגם שמדובר על גדולי דור דעה וראו את מעשה מרים ולמרות הכל יכלו לראות את חסרון אחרים אך את חסרונם לא ראו בהיות ומצטדקים במעשיהם בכדי למלאות תאוות הכבוד כדברי הזוהר ומתוך כך הראיה שלהם נעשית סלקטיבית ורואים בצדקת מעשיהם עם פרשנות להרגיע את מצפונם. **ואם בארזים** נפלה שלהבת מה יאמרו אזובי קיר עד כמה לצערנו בני אדם חיים במעות ובחשיבה שדרכם דרך ישרה והם עובדים את השם ואינם רואים את מעשיהם ומידותיהן הרעים, בהיות ומטבעו של אדם שראיתו היא סלקטיבית ומה ששייך לחברו רואה את כל החסרונות ואף יודע לבקר ולהשפיל, ואילו את

עצמו מהלל ומשבח מוקיר ומעריך את עצמו כעובד השם, ולצערנו הוא ממש מובל ושרץ בידו, וכבר נאמר בשם אור שבעת הימים הבעל שם טוב שכל מה שמראים מהשמים לאדם במעשי חברו הוא בכדי לעוררו על מעשיו מפני חוסר היכולת לראות בחסרוננו ולכן מזמנים לו לראות כיצד הדבר נראה אצל אחר, ולכן הדגישו חז"ל בלשונם שהתביעה על המרגלים בכינוי של רשעים שראו ולא לקחו מוסר, בהיות והקב"ה הסגיר את מרים וכלל ישראל התעכב עד סיום ימי ההסגר בגלל הצרעת שקיבלה בעוון לה"ר שדיברה באחיה ואין פרסום גדול מזה עד כמה הקב"ה מקפיד על לה"ר שאדם מוציא מפיו, וגם חומרת הענישה והביזיונות שאין הנפש יכולה לשאת על מעשה כזה, ולמרות הכל שהם ראו אינם משייכים הדבר למעשיהן בגלל הנגיעה וניסיון הכבוד שלא יכלו לעמוד בו וממילא פירשו והצדיקו את מעשיהן. ולכן חובת האדם הרוצה לעבוד את השם באמת לדעת שהוא אינו יכול ומסוגל לבקר את מעשיו וכאשר מהשמים מזמנים לו לראות מעשים שיש לו עליהן ביקורת אין זה אלא בכדי לעוררו שגם הוא נגוע בחיסרון זה ויפשפש במעשיו לתקן ועי"ז יגיע לחקר האמת, או כלך לדברי התנא בפרקי אבות עשה לך רב והסתלק מהספק כי תשועה רק ברוב יועץ ולכן חייב לקבל ביקורת מאחר שאינו נגוע.

נסיון קרה:

וגם בקרה אמרו חז"ל עינו הטעתו הכיצד אחרי שראה את מעשה מרים ואת המרגלים ראה ולא לקח מוסר הכל בגלל שעינו הטעתו שראה ראה סלקטיבית את חסרונות אחרים ולא את נגעי עצמו ובזה איבד עולמו. בהיות וכל המחלוקת מקורה מפני הטענה כי כל העדה קדושים ומדוע תתנשאו על וכו', נמצא דבר זה הוא נסיון גדול מאוד אצל כל אדם בדרגתו אשר נמצא חושב תמיד כיצד לרומם כבודו ולהשפיל חבירו בשביל להתרומם, ואפילו גדולים נכשלים במידה זו עד שח"ו יורדים לבאר שחת.

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מעשה שהיה:

כנ"ל, שאל אותה הראש ישיבה אני רציתי לשאול אותך תחשיבי מה יהיה אם זה הילד שלך כיצד היית רוצה שאני ינהג בו, כמובן היא כבר גמגמה תלוי וכדומה, השיב לה הראש ישיבה האמת מדובר בבן שלך נו ועכשיו תגידי איך את רוצה שאני ינהג איתו במידת הדין או במידת הרחמים, כמובן כל התקליט הפך אחרת לגמרי ואמר לה הראש ישיבה במקרה זה הבן שלך אך אצלי כל התלמידים הם בנים שלי ואני חייב לעזור לתלמיד להתמודד עם הניסיונות בכדי להצליח ולא העיקר להתפטר כי זה לא דרך חינוכית. הראת לדעת עד כמה האדם יש לו ראייה סלקטיבית ועל אחרים יכול לקטר ולהרעיש עולמות ועל שלו רואה הכל הפוך.

מוסר השכל:

נמצינו למדים שכל אדם שרוצה להגיע לחקר האמת בדרכי עבודתו הן בין אדם למקום והן בין אדם לחברו אחד מהשניים או יתבונן בכל אשר רואים עיניו חסרונות אצל אחרים כי הם אות משמים שיפשפש במעשיו כדברי הבעש"ט ולכן הראו מהשמים אצל אחרים אשר יכול ללמוד ולהפיק לקח ומוסר לעצמו להיות זהיר מאותו מעשה או הנהגה, שלא כהמרגלים אשר ראו ולא לקחו מוסר, או לעשות לו רב אשר יתייעץ איתו בכל נושא והנהגה בחייו כי רק בדרך זו ינצל מהשוחד וההנהגה העצמית אשר מסלפת דרכו ויכול להיות כך כל ימיו באשליות ומעוות מבלי להבחין בחסרונותיו, והשם ישמרנו ויזכנו להאיר את עינינו להבין ולהשכיל שכל מעשינו יהיו אך ורק לעשות רצון בוראנו ולא יצא מכשול מתחת ידינו אמן ואמן.

בידידות ואהבה וכברכת שבת שלום ומבורך

הצב"י מרדכי מלכא ס"ט

